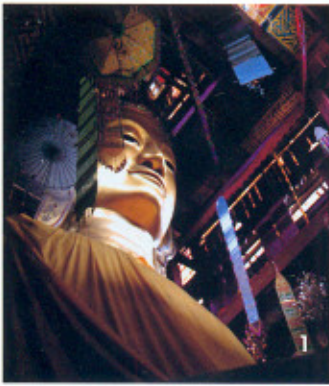

อารมณ์ไทลื้อ (2)

เรื่อง : วิมลลักษณ์ ศรีป่าซาง

ภาพ : อตุลย์ เหมบุญญะ

ฤดูกลางพรรษา คือฤดูข้าวในนาเขียว ต้นไม้ใบหญ้า
ครี้งาม เมืองล้านนาขามเนื้อมองไปทางใดชื่นใจแท้ ฝนอ้อยปรอย
หว่านไม่รู้หยุด ทางเหนือว่า “ฝนซึ้ง” สมัยเป็นละอ่อนเด็กน้อย
ช่วงยามเช่นนี้ ได้แต่นั่งดูสายฝนหยดจากชายคาอย่างเบื่อหน่าย
เข้าสายบ่ายค่ำแทบจำไม่ได้ มีดฟ้ามีวดินทั้งวัน เหงาๆ แต่ไม่ถึง
กับเงียบ ไม่มีอะไรจะทำจึงตามพ่ออู๋แม่อู๋ไปวัด อย่างน้อย
ในพระวิหารยังมีอะไรนี่-นั่นให้ทศนา ดีกว่าค้างอยู่ที่เรือนเปล่า
คาย ภาพประทับจำในบรรยากาศครั้งกระโน้นผูกในมโนนึกทุกที
แม้จะผ่านกาลเวลามานานเกือบ 50 ปีแล้วก็ตาม...

ประตูพระวิหารหลวงเปิดกว้าง พอให้แสงสลัวลัดสายฝน
มาต้องพระพักตร์พระประธาน แสงลอดผ่านจากคอสองเป็นช่อง
พิเศษบนหลังคา อาบสว่างอยู่เหนือพระเศียร ราวกับพระพุทธร
องค์เสด็จมาประทับอยู่เหนือแท่นแก้ว เทียนพรรษาเล่มโตและ
เทียนรายเล่มน้อยบนราวเทียน ไล่ความมืดพอสลัวราง กระจาง
อาบแก้วฉาบตะกั่วแววับพรางาม ยามเมื่อลมไหวต้อง เปลว
เทียนไล่สับควาดพระพักตร์อัมบุญ เสกลายค่าน้ำแค้นทุกส่วน
ให้จรัส เฉพาะศักดิ์กษัตริย์นาคราช นาคันนั้นราวจะเลื้อยมาลื้อไฟ
ดุจกระด้างไม้แกะ จันแก้วและอื่นๆ อาบแสงอย่างพอดีแสน
สิริวิเศษยิ่ง ทองคำเปลวปิดไว้แต่เดิมยังปลั่งสุก แม้จะถูกคว้น
รูปฉาบผิวบางๆ ไว้ก็ตาม เลื่อมเด่นไม่วาววับเหมือนของใหม่
ดอกดวงเครือเถาแลเหล่าเทวดานางฟ้าหรือพุทธสาวกที่ผนัง

หลังพระประธาน เรื่องไรรายล้อมเคลื่อนไหวทุกครั้งเมื่อเปลว
เทียนไหว หน้าต่างแจ่มพองามไม่ให้ฝนสาด แสงส่องต้องบรรดา
พ่ออู๋แม่อู๋ทั้งหลายในชุดขาวขณะนั่งภาวนา เป็นแสงสงบ
ในบรรยากาศศักดิ์นึ่งท่ามกลางมานสลัวเฉพาะพระพักตร์ กลิ่น
ธูปควันเทียนจางๆ ออบร่ำกับดอกไม้หอมเก็บใหม่ในขันแก้ว
อย่าง กระดังงา เกิดตะหวา มะลิหลวง หอมมหาเสน่ห์เจือกลิ่น
น้ำมันมะพร้าวใส่ผสมเหล้ามวยของแม่อู๋...

เราอยู่ล้านนามานาน ชิมซบแต่ฉากเช่นนี้จนคุ้นชิน
เพียงหลับตาก็เห็นภาพ แต่ในพระวิหารสมัยใหม่ ภาพต่างๆ
ดูต่างจากอดีตไปไกลแสน

ตลอดนีออนสว่างแจ่มราวกับอยู่กลางแจ้ง ทั้งๆ ที่อาณ
บริเวณโดยรอบสลัวเลือน บางแห่งใช้ไฟจ้าส่องเฉพาะพระ
ประธานเพื่อให้เด่นแจ่มจนเกินงาม กราบฝุ่น ดอกไม้แห้งและ
หยากไย่ก็เด่นตาม บ้างก็ใช้ไฟว้างเป็นแสงฉัพพรรณรังสีหลัง
พระเศียรอย่างชวนเวียนหัว แย่งชิงสายพระเนตรที่ทอดค้ำสมา
เสมอ ลบสายค่าน้ำแค้นที่งามเฉพาะในแสงธรรมชาตินั้นด้วย
นาฬิกาถูกค้ำหลังหิมาประดับมุกตั้งตระหง่านบังเสาพระวิหาร
หน้าแท่นแก้วเสียมิด อย่าหวังว่าจะได้เห็นภูมิกรรมสลาวิจิตร
ทั้งมวล นี่ยังไม่รวมดอกไม้พลาตติกรรมอยู่ถาวรในแจกันลายจีน
ขนาดใหญ่มาก ตั้งเรียงเป็นคู่ๆ และส่วนมากจะมีเกินหนึ่งคู่
เครื่องประโคมทั้งหมดดูเหมือนจะเด่นกว่าพระประธานหัวใจ

ของสถาน และส่วนมากอีกเช่นกันที่ห้ามตามเทียนจุดรูปบูชาพระ ทั้งๆ ที่ทราบกันเหล่านั้นคือส่วนหนึ่งของความเข้มขลังและกาลเวลา คงไว้แต่เทียนและรูปไฟฟ้ากระพริบเป็นจังหวะ ทุกคนต่างมีข้ออ้างถึงมูลเหตุของการเปลี่ยนแปลง แต่โลกล้านนามีแง่มุมซับซ้อนเกินกว่าจะเข้าใจโดยพลัน ดูเหมือนภาพจำในอดีตที่ผู้เขียนยึดพรณนามาตั้งแต่ต้นนั้น หวนคืนมาผุดขึ้นใน มโนนึกอีกครั้ง เมื่อได้ก้มกราบพระประธานในพระวิหารของชาวไทลื้อไทคอย ณ ที่แห่งไกล

ที่ว่ามานั้นในฐานะ ผู้เข้าวัดเข้าพระวิหาร มิใช่ ผู้อยู่วัด จึงได้เห็นได้รู้สึก แต่มีอาจะหลุดปากเจรจา ทุกวันนี้ยังหาคำตอบไม่ได้อีกเช่นกัน ที่วัดในเมืองหรือตามชนบทตั้งใจสร้างพระวิหารหลังมืมาราวกับจะรองรับคณะศรัทธาได้ทั้งตำบล จะว่ามีผู้คนสนใจเข้าวัดฟังธรรมมากขึ้นก็ไม่ใช่ และดูจะตรงกันข้ามด้วยซ้ำ คนเข้าวัดน้อยแต่ศาสนสถานกลับมโหฬาร ในอดีตวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ศาสนสถานมีขนาดพอเหมาะกับความจำเป็น กล่าวให้ตรงคือเหมาะสมกับผู้ใช้บริการ เมื่อพระวิหารมีขนาดใหญ่ ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างก็สูงตาม สิ้นเปลืองในส่วนโครงสร้างและรายละเอียดอื่นๆ ทำให้ศิลปะประณีตถูกกลืน ยังมีขนาดใหญ่ การตกแต่งก็ด้วยวิจิตรตาม สีทองเปลอมักจะหลุดร่อน ซีดหม่นในเวลารวดเร็วถูกนำมาใช้แทนทองคำเปลว ลายดอก และภาพสัญลักษณ์ทางศาสนาที่ขาดวิจิตร โดยอ้างว่าเงินไม่พอ ทั้งๆ ที่หากลดขนาดสิ่งปลูกสร้างลงเสีย 2 ใน 3 แล้วนำปัจจัย

นั้นมาเติมเต็มกับความประณีต...เอาละ พอที่กับเรื่องนี้

ความไม่ทันสมัยของวัดห่างไกลตามภาพประกอบนี้ ผู้เขียนอยากเชื่อเชิญให้ผู้รังสรรค์พิมาณสำหรับการพักอาศัยทั้งหลายได้ไปสัมผัส ด้วยว่าท่านคือผู้นิรมิตความงามจากจินตนาการแปรรูปเป็นศาสนสถาน น่าจะมีส่วนข้างความงามเหล่านี้แต่เจ้าของพิมาณได้ทราบบ้าง ว่างามอาบจริตบวกกับแสงสีที่เกินจริง กับความสงบและเย็นนิ่งในแสงธรรมชาติอย่างในพระวิหารของไทลื้อนั้น ต่างกันอย่างไร พิสูจน์แล้วจะรู้ว่าความคิดของผู้เขียนนั้นมีมูล ■ ■ ■

1. พระเจ้าตนหลวงน้ำย้อ แสงสว่างลอดจากชั้นหลังคา ต้องพระพักตร์
2. พระวิหารพระเจ้าตนหลวงน้ำย้อ เมืองลา หลังคาหลายชั้นแบ่งช่องว่างให้แสงส่องส่องที่เหนือพระเศียร พระพักตร์ ส่วนแสงจากประตูด้านหน้า สว่างเฉพาะที่กราบพระ
3. อาคารคลุมพระธาตุ ที่วัดน้ำใต้ เมืองลา ของชาวไทคอย (ไตหลอย) แสงสาดเหนือคณังและจากคอสอง ทำให้องค์พระธาตุสุกปลั่งตลอดเวลา
4. พระวิหารไทลื้อ วัดหัวดอน เมืองหลวง สิบสองพันนา
5. พระวิหารไทลื้อ วัดบ้านลือเมืองปิน เขตปกครองพิเศษที่ 4 เมืองลา ประเทศพม่า แสงสาดได้จากประตูพระวิหาร 4 ทิศ
6. พระวิหารไทลื้อวัดบ้านเล้า เมืองหลวง สิบสองพันนา ไม่มีหน้าต่าง แสงสาดได้จากช่องแสงที่คอสอง เหนือแท่นแก้ว
7. พระวิหารวัดกลางป่า ของชาวแอ่น เมืองสามก๊าว เมืองลา พม่า มีผนัง 2 ชั้น ใช้แสงสาดลอดจากกระชกแขมกระเบื้องหลังคา